

AANWINSTEN VAN DE NEDERLANDSCHE FLORA IN 1921.

DOOR

A. W. KLOOS Jr., C. I.

(Ingekomen 5 Januari 1923).

---

1. *Juncus effusus* L γ . *pauciflorus* Michel. De beschrijving luidt bij Ascherson und Graebner: Synopsis d. Mitteleuropäischen Flora Band II. Abt. 2. p. 443: „Pflanze niedrig, oft kaum 1 d. M. hoch. Spirre arm- (oft nur 1—3) blühtig, locker, seltener dichter. Blattscheiden am Grunde des Stengels eine borstliche Spreite tragend. — In abgelassenen Teichen und auf abgeplagkten Heiden, selten, besonders im Gebiete der Atlantischen Flora beobachtet. Gleicht in der Tracht *J. tenuis* und stellt eine Jugendform des Typus (ob immer)? dar.”

Wij vonden de plant in groote menigte als eersten opslag op den bodem van een uitgedroogd meertje op den middagtocht van 27 Juli 1921 van de zomere excursie der Ned. Bot. Ver. Wellerlooy-Pikmeeuwenwater. Blijkbaar hebben we hier met een jeugdvorm te maken. Zoowel de enkele planten, als de geheele vegetatie hebben evenwel een zeer opvallend uiterlijk, zoodat men op het eerste gezicht nauwelijks geloof *J. effusus* voor te hebben.

2. *Orchis Boudieri* Cam. = *O. morio* $\times$ *latifolia*. Deze zeer zeldzame bastaard was tot nog toe in ons land niet aangetroffen. Ik vond een exemplaar op 21 Mei 1921 in een weiland in de Bergermeer onder Bergen (N. H.) tusschen zeer veel *O. morio* en *O. latifolia*. Twee dagen

later vonden Mr. Dr. Z. J. de Langen en ik een tweede exemplaar in een weiland in den *Alblasserwaard*, eveneens tusschen beide soorten. De planten lijken het meest op *O. morio*, maar vallen toch tusschen de andere direct op door den afwijkenden habitus van de bloem, die voornamelijk veroorzaakt wordt, doordat de drie bovenste bloemdekbladen niet den gesloten helm van *O. morio* vormen, maar in stand veel meer tot *O. latifolia* naderen, de beide buitenste staan meer naar buiten uit en zijn, vooral bij oudere bloemen zelfs teruggebogen. Bovendien is de spoor spits kegelvormig en naar beneden gebogen evenals bij *O. latifolia*. Omtrent de knollen kan ik niets melden, daar ik beide planten zonder wortel verzamelde in de hoop ze een volgend jaar weer te vinden. Sipkes, die van oordeel is, dat verreweg het meeste van wat wij gewoonlijk *O. latifolia* noemen, gerekend moet worden tot *O. purpurella* Steph. meent in verband hiermede dan ook dat mijn beide planten *O. morio* × *purpurella* zijn.

3. *Chenopodium foetidum* Schrad. = *Ch. Schraderianum* Schult. = *Botrydium Schraderi* Spach. = *Ambrina foetida* Mor. Deze soort is zeer nauw verwant met *Ch. botrijs* L. en lijkt er zeer veel op. De bloemdekbladen, die bij *Ch. botrijs*, ook tijdens den vruchttijd, geheel ongekiel zijn, hebben bij *Ch. foetidum* op den rug een meestal gezaagde kiel, vooral in vrucht is dit goed waar te nemen.

Bij *Ch. Botrijs* zijn de bovenste schutbladen gaafrandig, bij *Ch. foetidum* evenwel zijn zelfs de allerbovenste, hoewel zeer klein, toch vindeelig gelobd. Murr, die zich uitvoerig met deze soorten heeft beziggehouden, wijst als nooit-falend kenmerk voor *Ch. foetidum* op de eigenaardige stomp afgeknotte eindslippen van sommige, vooral van de hoogere bladen. De plant is inheemsch in de tropische en subtropische gewesten. In Duitschland hier en daar adventief en in sommige botanische tuinen verwilderd. Zoo ook in den botanischen tuin te Zürich 1915 leg. E. Baumann

(Thellung. Beiträge zur Adv. Fl. der Schweiz III. Vierteljahrschrift der Nat. Ges. in Zürich LXIV (1919) p. 724).

Bij ons op 27 Juli 1921 in meerdere exemplaren bij een graanmagazijn te Simpelveld door de Wever gevonden.

4. *Chenopodium aristata* L. = *Ch. virginicum* L. = *Atriplex aristata* Crntz = *Ch. secundiflorum* Vis. = *Lecanocarpus aristatus* Zucc. = *Teloxys aristata* Moq.
 var. *virginicum* (L. pr. sp.) Aellen et Kloos. = *f. mutica* Aellen in litt. De soort behoort tot de groep *Teloxys* Moq. van de afdeeling *Botryoides* C. A. Mey. der *Euchenopodium* Gren et Godr. De beschrijving luidt bij A. u. G. l. c. V p. 25: „⊙ Stengel aufrecht, sehr aestig, kantig, mit grünen Längsstreifen, zuletzt fast stets sich roth färbend; durch die aufrecht abstehenden Aeste wird die Pflanze pyramidal. Blätter linealisch-lanzettlich, nach dem Grunde verschmälert, oberwärts spitz bis abgerundet, hellgrün, später auch oft roth überlaufend. Blütenstände zahlreich, achselständig, mehrmals aestig und in die sterilen Spitzen endigend. Blüten zwitтерig und weiblich. Perigon 3- bis 5-spaltig, mit elliptischen Abschnitten, diese stumpf, zur Fruchtzeit am Rücken dick stumpf gekielt. Staubblätter 3 bis 5. Samen wagerecht, mit scharfen Rändern. In Sibirien und Nordamerica heimisch, bei uns ziemlich selten in botanischen Gärten angepflanzt oder eingeschleppt und verwildert, so einmal bei Berlin: Insel Scharfenberg im Tegeler See (Bolle) Budapest (Borbás) Dalmatien (Portenschlag) (Eingeschleppt auch in Nord-Italien: Venetien S: Giobbe [Bertoloni]).

De plant, die ik reeds in Augustus 1916 te Wormerveer verzamelde, is langen tijd naamloos gebleven tot het ten slotte aan den *Chenopodium*kenner Aellen te Schatthausen gelukte haar te identificeeren. Hij schrijft mij in December 1921: „Nun hat der unbekannte Soldat im Heere Ihrer *Chenopodien* doch noch einen Namen bekommen. Es ist *Chenop. aristatum* L. Schon damals stieß ich durch die

Bestimmungsschlüssel auf diese Art, besass aber kein weiteres Vergleichsmaterial ausser die Abbildungen bei Beck (Rchb. Ic. XXIV) der den Typus der Art (mit stachelartigen Endspitzen der Blütenstände) abbildet. In Murrs Herbar fand ich reiches Material der Art, des Typus und auch Ihrer Form (ohne diese Stachelspitzen) die man als *f. muticum* bezeichnen könnte". Toen ik Dr. Thellung, die mijn plant indertijd ook gezien had, met bovenstaand gunstig resultaat in kennis stelde, gaf hij er zijn zegen op met de woorden: „Dass das zweifelhafte *Chenopodium* von Wormerveer nunmehr identifiziert ist, freut mich sehr: ich erkannte natürlich auch die Ähnlichkeit mit *Chenop. aristatum*, fand aber in der Litteratur keinen Anhaltspunkt dafür, dass diese Art auch als *forma mutica* auftreten kann",

var. *virginicum* onderscheidt zich van de type door het ontbreken van de stekelachtige toppen der bloeiwijzen. Deze zijn tot den top met bloemen bezet.

Intusschen vind ik bij Richter Codex Botanicus Linnaeanus de diagnose:

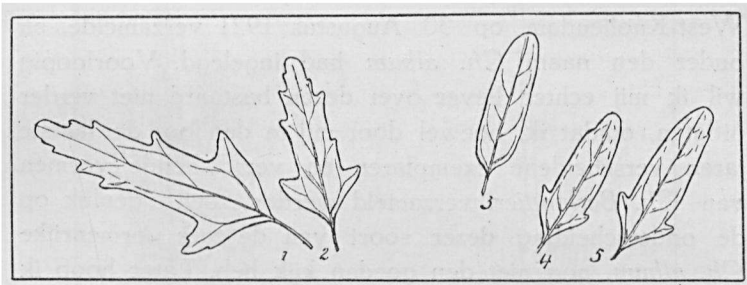
„1815 *Ch. aristatum* Sp. I: Ch. fol. lanceolatis subcarnosis integerrimis, corymbis dichotomis aristatis axillaribus. Sp. II S. XII n. 18. Ch. fol. lanc. carnosis, corymb. dichot. spinosis. Sp. I S. X n. 21 Ch. foliis lineari-lanc. racemis dichotome ramosis setis terminatis. Act. goett. 1752. — var. β Sp. II: Ch. *virginicum*: fol. linearibus obtusis subcanaliculatis, pedunc. axillaribus dichotomis muticis Sp. pl. I n. 22. Habitat in Sibiria, Virginia. ☉. „Caulis spithamaeus, inaequalis, ramosopatulus. Fol. carnosa, lanc., obtusa. Corymbi axillares, dichotomi, folio longiores, terminati spinis inermibus. Fl. sessiles in divaricationibus". Sp. I n. 21 (i. e. α .) Sp. II. l. c.

Obs. *Ch. aristatum* Sp. I n. 21, „Habitat in Sibiria ☉" (syn. o; descr. vide supra). *Ch. virginicum* Sp. I. n. 22. „Habitat in Virginia? ☉" In S. X dein simpliciter L. has contraxit: Sp. pl. n. 21. 22. Mant. II p. 347 add. Gmel. sibir. 3 p. 83 t. 15 f. I. Panic. magna divaricatissima, dichot-

toma interjecto flore.; cessante dichotomia flores alterni sessiles, subjecta his arista."

Het lijkt mij in dit verband noodzakelijk den naam *mutica* te laten vallen, en de var. *virginicum* in eere te herstellen, een meening, die ook Aellen deelt.

5. *Chenopodium ficifolium* Sm. var. *bohemicum* Beck. Terwijl bij *Chenopodium album* de zaden, ook bij volle rijpheid, volkomen glad of hoogstens iets gestreept zijn, vertoonen de rijpe zaden van *Ch. ficifolium* duidelijk over de geheele zaadhuid groefjes en puntjes, meestal straalsgewijs gerangschikt. Om dit kenmerk waar te nemen, moet het dunne huidje, dat het zaad omgeeft, verwijderd worden

Bladvorm van *Chenopodium ficifolium*.
1 en 2 type, 3, 4 en 5 var. *bohemicum*.

en dit is vaak lastig, daar het vast om het zaadje heen geplakt zit. Een goed kenmerk ter onderscheiding van *Ch. album* heeft men echter in de lange smalle bladen, waarvan de zijranden van tand tot tand evenwijdig aan elkaar loopen.

Dit kenmerk is evenwel bij de var. *bohemicum* veel minder duidelijk dan bij de type. De beschrijving van deze var. luidt bij A. u. G. 1. c. Bnd. V p. 79; „Mittlere Blätter eiförmig-länglich, über dem keilförmigen Grunde jederseits mit nur einem kleinen Zahne versehen, sonst ganzrandig. Obere Blätter oval bis länglich, abgerundet, völlig

ganzrandig. Bisher nur in Böhmen: Prag." Ik zag de plant het eerst van de Wever, die haar in enkele exemplaren in 1920 bij Sittard verzamelde. In 1921 trof ik bij de oliëfabriek „de Vrede" te West-Knollendam een vegetatie van meerdere honderden exemplaren aan, die alle zeer duidelijk het boven omschreven beeld vertoonden. De vegetatie deed op het eerste gezicht meer aan *Ch. album* dan aan *Ch. ficifolium* denken. Nadere determinatie wees echter met zekerheid uit, dat we hier met de var. *bohemicum* van laatstgenoemde soort te doen hadden.

6. *Chenopodium subcuneatum* Murr = *Ch. album* × *Berlandieri* werd met zekerheid door Aellen geconstateerd in een exemplaar, dat ik op hetzelfde terrein te West-Knollendam op 30 Augustus 1921 verzamelde, en onder den naam *Ch. album* had ingelegd. Voorloopig wil ik mij echter liever over dezen bastaard niet verder uitlaten, omdat ik, hoewel door mij in den loop der laatste jaren verscheidene exemplaren en verschillende vormen van *Ch. Berlandieri* verzameld werden, toch eigenlijk op de onderscheiding dezer soort van de zeer vormenrijke *Ch. album*, nog niet den goeden kijk heb. Later hoop ik op deze en andere *Chenopodiums* uitvoeriger terug te komen.

7. *Viola*. De Nederlandsche *Viola's* zijn, naar het mij voorkomt, zeer onvoldoende bestudeerd. Daar het plan bestaat al het bereikbare materiaal aan een revisie te onderwerpen, volsta ik hier met de simpele vermelding van enkele nieuwe vondsten.

a. *Viola rupestris* var. *arenaria*: Wassenaar, 14 Mei 1922.

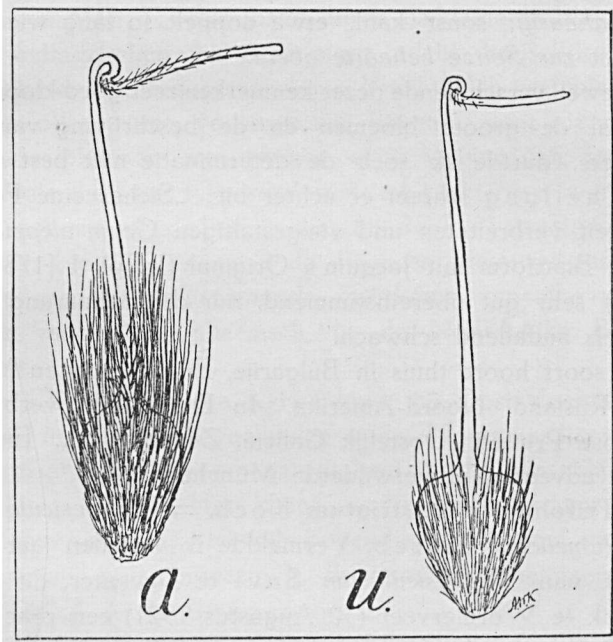
b. *Viola canina* var. *dunensis* × *Riviniana*: Wassenaar, 14 Mei 1921.

c. *Viola canina* × *persicifolia*: Alblasserwaard, 23 Mei 1921.

8. *Geum aleppicum* Jacq. = *G. strictum* Ait. = *G. intermedium* M. B. = *G. hispidum* Klinggr. = *G. inclinatum* Schur.

Reeds in 1916 vond de Wever bij een graanmagazijn

te Sittard een *Geum*, die hem opviel als verschillend van onze gewone *Geum urbanum*. Hij nam de plant in cultuur en het bleek, dat zij jaren achtereen volkomen constant bleef en steeds dezelfde verschillen met *G. urbanum* vertoonde. De plant is minder hoog; minder sterk vertakt, de bloemen zijn grooter en ook de bladvorm is anders.

Jonge vrucht van *Geum aleppicum* (a) en *G. urbanum* (u).

Nu vond ik bij A. u. G. l. c. Bnd. VI, Abt. 1. p. 879 de volgende beschrijving: „*G. Aleppicum* 2. In allen Theilen grösser und kräftiger als vorige. Stengel steifer und schlanker, meist 4—8 dM. hoch, meist borstig behaart. Blätter meist grösser und zahlreicher mit tief eingeschnittenen meist 2—2,5 cM. langen Nebenblättern versehen, die länger als breit sind. Die grundständigen Blätter verschieden

gestaltet, die unteren mit kleinem unregelmässig eingeschnittenen Endblättchen und ähnlichen Seitenblättchen; die oberen mit grossem seicht 3-lappigen aus herzförmigem Grunde breit-abgerundet-dreieckigem Endblättchen. Blättchen meist breiter. Blüten grösser. Blumenblätter breit-verkehrt-eiförmig, oft länger als der Kelch. *Früchtchen langborstig*. Griffel röthlich. *Unteres Griffelglied am Grunde borstenhaarig*, sonst kahl, etwa doppelt so lang wie das bis fast zur Spitze behaarte obere."

Hoewel verschillende dezer kenmerken zeer goed kloppen, speciaal de groote bloemen en de beschrijving van de stampers, durfde ik toch de determinatie niet best aan. Dr. Thellung schreef er echter bij: „Sicher eine Form des weit verbreiteten und vielgestaltigen *Geum aleppicum* Jacq. Blattform mit Jacquin's Original (Ic. pl. I [1787/6] t. 93!) sehr gut übereinstimmend, nur die Behaarung des Stengels auffallend schwach."

De soort hoort thuis in Bulgarije, Europeesch- en Aziatisch Rusland, Noord-Amerika. In Duitschland verbreid in Oost Pruisen, Oostelijk Galicië, Zevenbergen. Elders zelden adventief of verwilderd: München.

9. *Trifolium multistriatum* Koch. = *Tr. vesiculosum* var. *Rumelicum* Griseb. Vermelde ik verleden jaar een vondst van *Tr. vesiculosum* Savi te Deventer, dit jaar vond ik te Wormerveer (30 Augustus 1921) een prachtig exemplaar van de zeer nauw verwante *Tr. multistriatum* Koch. Bij A. u. G. l. c. Bnd. VI, Abt. II p. 513 luidt de beschrijving: ☉ Der Leitart (*Tr. vesiculosum*) ziemlich ähnlich, von ihr hauptsächlich durch Folgendes verschieden: Stengel meist verlängert, aufsteigend oder niederliegend. Blättchen der unteren Blätter verkehrt-eiförmig, die der übrigen elliptisch, spitz, fein gesägt. Nebenblätter lanzettlich, stachelspitzig. Blütenköpfe meist eiförmig, am Grunde oft ohne oder mit lanzettlichen, zugespitzten, etwa die Länge der Kelchröhre erreichenden Hochblättern; *Kelch-*

röhre cylindrisch bis eiförmig, 24-nervig, zwischen den Nerven glatt oder sehr undeutlich querrunzelig, quernervig, kahl; Kelchzähne aus 3-nervigem Grunde lanzettlich-pfriemlich, aufrecht, zuletzt zurückgebogen, etwas kürzer als die Kelchröhre. Blumenblätter purpurn. Fahne mit eiförmiger spitzer Fläche und etwa halb so breitem, ebenso langem Nagel. Flügel und Schiffchen spitz. Frucht mit 2 Samen. Von *T. vesiculosum* durch die kleineren Blättchen, den cylindrischen bis eiförmigen nicht kreiselförmigen, fast glatten nicht querrunzeligen Fruchtkelch verschieden."

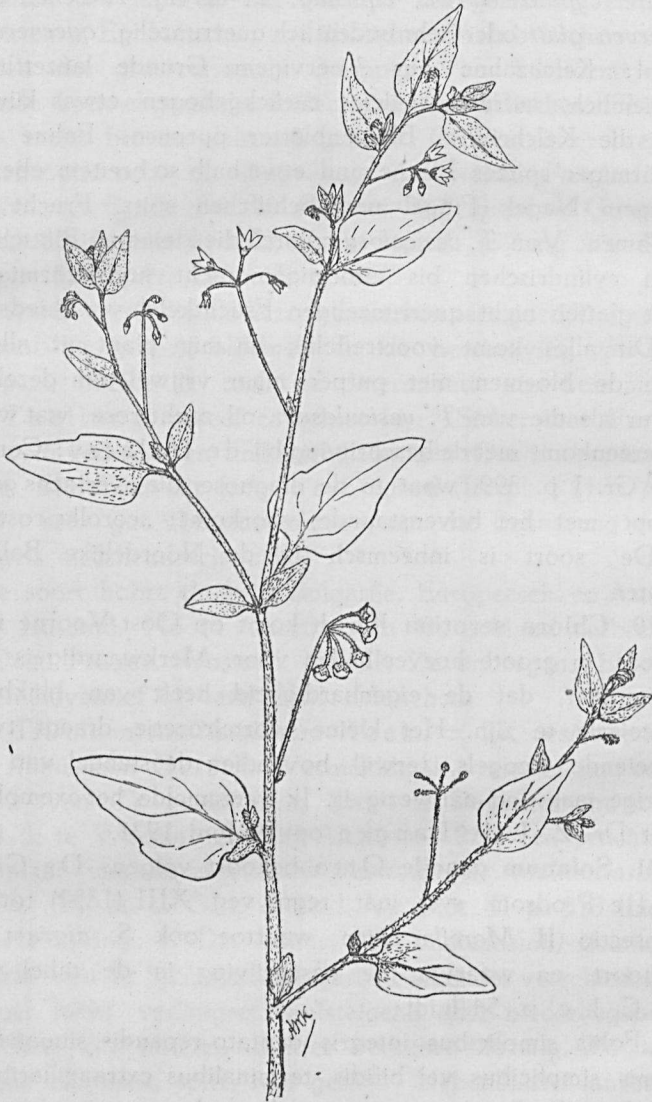
Dit alles komt voortreffelijk bij mijn plant uit, alleen zijn de bloemen niet purper maar vrijwel van dezelfde kleur als die van *T. vesiculosum*, n.l. zacht-rose, wat weer overeenkomt met de beschrijving bij de Halácsy: Consp. Fl. Gr. I p. 399, waar in de diagnose, die overigens goed klopt met het bovenstaande, voorkomt: „corolla rosea”.

De soort is inheemsch in de Noordelijke Balkan Staten.

10. *Chlora serotina* Koch komt op Oost-Voorne nog steeds in groote hoeveelheden voor. Merkwaardig is een exemplaar, dat de eigenaardigheid heeft van blijkbaar tweejarig te zijn. Het kleine wortelrozetje draagt twee bloeiende stengels, terwijl bovendien de stengel van het vorige jaar nog aanwezig is. Ik verzamelde het exemplaar met Dr. Z. J. de Langen op 19 Juni 1921.

11. *Solanum gracile* Otto behoort volgens De Candolle Prodr. syst. nat. regni veg. XIII (1852) tot de subsectio II *Morella* Dun. waartoe ook *S. nigrum* L. behoort, en waarvan de beschrijving in de tabel van D. C. l. c. p. 54 luidt:

„Foliis simplicibus integris dentato-repandis sinuatisve; cymis simplicibus vel bifidis, terminalibus extraaxillaribus; corollis albis 5-partitis parvis; antherae luteae, primum poris terminalibus oblongis, acutis anticis, dein rimis lateralibus dehiscentes. Baccae parvae globosae.”

Solanum gracile. Otto.

Verder tot de groep *Morellae verae*: „Racemis extra-axillaribus, cymosis umbellatisve, simplicibus vel bifidis.”

Terwijl de beschrijving van de soort daar luidt:

„*S. gracile* caule ramoso piloso, foliis petiolatis oblongo-lanceolatis integris vel dentato-subrepandis acutiusculis utrinque pilosis subtus albescentibus, racemis subumbellatis, pedunculis, pedicellis calycibusque pubescentibus viride-griseis, ☉.

Caules bipedales, virides et viride-grisei, pubescentes, pilis griseis, subangulato-alati decursu petiolorum. Folia solitaria in ramulis gemina ternaque, alteris minoribus ovata, ovato-lanceolata, obovato-lanceolata, lanceolata, lanceolato-oblongave, acutiuscula vel obtusiuscula, basi in petiolum acutata, utrinque pubescentia, supra obscure virentia, subtus griseo-albescentia, majora, adjecto petiolo $1\frac{1}{4}$ —4 poll. longa 6—14 lin. lata. Petioli viride-grisei hirsuti, supra plani dorso semiteretes, 4—18 lin. longi.

Racemi 6—15 lin. longi 2—7 flori postanthesin reclinati subpenduli. Pedunculi subfiliformes 6 lin. longi interdum bifidi. Pedicelli subumbellati, 2—4 lin. longi, apice incrassati, basi articulati. Calyx cyathiformis, pubescens, viride-griseus, 5-fidus, laciniis ovatis acutiusculis, lin. latis. Corolla alba 4 lin. diam., 5-fida, laciniis triangulari-oblongis acuminatis acutiusculis extus puberulis. Antherae conniventes, lutae rimis lateralibus apice dehiscentes. Stylus capillaris staminibus longioris apice deflexis. Stigma capitatum. Bacca globosa, nigra, pisi magnitudine.”

De soort hoort thuis in Zuid- en Midden-Amerika. Volgens Thellung is zij in de Vereenigde Staten en in Deutschland adventief waargenomen.

Ik heb de plant herhaaldelijk op verschillende terreinen te Wormerveer verzameld en wel steeds op terreinen, die aanvoer met lijnzaad doen vermoeden. Het eerst vond ik ze in Aug. 1914, later Aug. 1915, Aug. 1920, Sept. 1920. Reeds in 1914 stelde Thellung de Zuidamerikaansche herkomst van

de plant vast, terwijl in 1921 de definitieve determinatie volgde. Intusschen is het exemplaar van 1915 het meest typische en dan ook het eenige, waarvan de determinatie zonder voorbehoud gegeven werd. De andere exemplaren, vooral die van 1920, onderscheiden zich door opvallend minder sterke beharing. („sed valde glabratum.” Thell.) Intusschen komen onder het overigens zeer spaarzame materiaal in 's-Rijks Herbarium te Leiden, ook enkele minder sterk behaarde exemplaren voor, zoodat ik niet aarzel ook voor de kalere exemplaren de determinatie onvoorwaardelijk voor juist te houden. De soort valt tusschen verschillende vormen van *Solanum nigrum* en *Solanum sacharoides*, waarmede zij vaak te zamen voorkomt, direct op door de slanke stevigheid van de stengels, de daardoor veroorzaakte sierlijkheid van de plant, en de grijsachtige beharing (ook bij de minder sterk behaarde exemplaren) die vooral de toppen der plant er doet uitzien, alsof zij meelachtig bestoven zijn. Naar den habitus zouden wij zeggen een *Solanum nigrum*, die aan *S. dulcamare* doet denken.

12. *Cryptanthe leiocarpa* (Fisch. et Mey.) Greene. = *Krynitzkia leiocarpa* Fisch. et Mey. = *Eritrichium leiocarpum* S. Wats.

Daar ik de beschrijving bij Greene Pittonia I p. 117 niet heb kunnen raadplegen, geef ik hier het uittreksel uit de determinatietabel, die tot *Krynitzkia* leidt bij Asa Gray: Synoptical flora of North America (1878) Suppl. to Vol. II. Part I (1886) p. 420.

Tot de *Boraginaceae* met „Ovary 4 parted (rarely 2 parted) from above into one-celled one-ovuled divisions surrounding the base of the undivided (rarely 2-lobbed) style: stigma not annular, terminal” behoort Tribe IV *Borageae*.

* Corolla and stamens regular: style entire or sometimes barely 2-cleft at the very apex.

+ — + — Ovary 4 parted or 4 lobed: fruit of 4 nutlets or

by abortion fewer, subtended or surrounded by the unchanged or merely accrescent calyx:

++ Nutlets attached above the middle, wholly flat and thin, horizontally divergent in pairs or radiate, margins pectinately and uncinately setiferous. . . . . *Pectocaria*.

++ ++ Nutlets thicker, with ventral or introrse basal attachment.

= Glochidiate-armed: corolla short, with fornicate throat: calyx spreading or reflexed in fruit. . . . . *Cynoglossum*, *Echinosperrum*.

= = Not glochidiate, nor with loose or fleshy pericarp.

a. Corolla short, white or blue (only in an anomalous species elongated and yellow) with more or less fornicate throat. . . . . *Omphalodes*. *Krynitzkia*.

Nutlets erect and straight, with wing or border if any unarmed and plane, with introrse-basal or also ventral attachment from the base upward, the scar or groove of attachment wholly naked. Fructiferous calyx erect or little spreading. *Krynitzkia* Fisch. et Mey. extended (Prot. J. Krynitzki of Cracow) Chiefly North-American herbs, annuals and some perennials; with small white flowers, an anomalous species yellow flowered. Fisch. et Mey. Ind. Sem. Hort. Petrop. VII 52 (1841); Gray Proc. Am. Acad. XX 264. *Krynitzkia* & *Eueritrichium Myosotidea* & *Anti-phytum* Gray Proc. Am. Acad. X 55 & Syn. Fl. ed. 1. 191—197. 199."

Het zeer omvangrijke geslacht wordt dan als volgt ingedeeld: l. c. 425.

§ 1. *Amblynotus* Gray Proc. Am. Acad. XX. 264.

§ 2. *Miosotidea* Gray l.c.

§ 2. *Eukrynitzkia* Gray l.c, Nutlets (never rugose, but sometimes papillose) attached by the ventral angle or groove from the base up at least one third or half way or for the whole length to an elevated gynobase, the back convex and not carinate the sides wingless and mostly obtuse or

rounded, but several in the later subdivisions acute-angled fruiting calyx erect or closed: corolla small and white with tube not surpassing the calyx, annuals with the flowers almost always sessile and scorpioid-spicate.

* *Holocalyx*. i. e. the fructiferous calyx not circumscissile, but not uncommonly articulated with the rachis and falling away at maturity with the nutlets included. Gray l. c. 268.

+- .....

+ - + - Typical species, slender stemmed, bractless in all well-developed spikes, with midrib of narrow setose-hispid sepals not conspicuously if at all thickened: nutlets very smooth and mostly shining, acute or acuminate, with rounded sides and rather thin or little pericarp attached by a part or even the whole of the slender ventral groove (with or without some areolar dilatation at base) to a narrow gynobase.

++ .....

++ ++ Nutlets usually all four maturing, and all alike (not over a line long) either flattish or angled ventrally, ovate in outline and acute or short acuminate, attached for half or nearly whole length to the subulate gynobase; the slender groove not dilated at base into an open areola or scar.

= But simple and continuous to the very base of the nutlets: spikes simple or occasionally in pairs, very often leafy at base and as it were interrupted and glomerate, the lower part of the inflorescence being reduced to sessile clusters or even to single flowers, seemingly axillary to a fear, but the well-developed spikes bractless: stems or branches diffuse a span to a foot long.

K. leiocarpa F. et M. Nutlets attached by the straight ventral groove nearly its whole length to the subulate gynobase. — Ind. Sem. Hort. Petrop, 1835, 36. A. D. C. Prodr. X 135. Gray. Proc. XX 270. *Eritrichium leiocarpum* Watson p. 194 contains this and the three following.

[*K. affinis*, *K. Torreyana*, *K. Watsoni*.] Washington Ten. to California near the coast.

Omtrent eventueelen aanvoer van deze soort in Europa heb ik geen gegevens. Een fraai exemplaar bevond zich tusschen rijk materiaal van *Lappula Myosotis* Mnch verzameld door A. de Wever in vlasakkers te Caberg (Z. Limburg) 12 Aug. 1888.

13. *Verbascum*? Weert 24 Juli 1921, door mij ten onrechte voor *V. Lychnites* gehouden en gevonden op de bekende heiontginning „Karelke” bemest met afval van meelfabrieken. Dr. Thellung schrijft bij de plant: „Sicher nicht *Verbascum Lychnitis* wegen der wolligen (statt mehligen) Behaarung der Kelche etc. Manche Merkmale stimmen mit dem taurisch-kaukasischen *V. gnaphalioides* M. Bieb. überein, doch ist dieses in allen Teilen viel stärker filzig (auch in der Kultur!) In den mir zugänglichen Herbarien finde ich nichts übereinstimmendes.”

14. *Stachys rectus* L. var. *stenophyllus* (Spr.) Briq. De soort, die ook in herbaria nogal eens verward wordt met *St. annuus*, hoewel het een heel andere plant is, wordt voor ons land aangegeven: Spoorbaan bij Elst 1900 leg A. H. Blaauw (Prodr. III p. 1325) Arnhem (leg. Henrard?) Apeldoorn (?) Voorburg (leg. Posthumus). Ik vond een reusachtig exemplaar op het stationsterrein te Weert 24 Juli 1921, dat volgens Dr. Thellung tot de var. *stenophyllus* behoort. Of de andere Nederlandsche planten al of niet tot deze variëteit gerekend moeten worden, is mij onbekend. Wel komt het mij voor, dat de planten, die ik dit jaar in het Kyffhäuser gebergte bij Frankenhäuser in groote menigte waarnam, hoewel kleiner van stuk, over het algemeen breeder van blad waren. (Planten op onze vette aanvoerterreinen zijn vaak buitengewoon krachtig ontwikkeld).

15. *Succisa pratensis* Mnch. f. *ochroleuca* de Wever in litt. nov. forma werd door Joh. Jansen in 1921

bij *Malden* gevonden. Ik vind deze bloemkleur, helder geel, nergens in de literatuur vermeld. Ook Hegi Ill. Fl. v. Mitt. Europ. VI p. 288 noemt haar niet. Behalve de bloemkleur is er geen verschil met de gewone *Succisa pratensis* Mnch, die trouwens, wat de bloemkleur betreft, in de omgeving van *Nijmegen* zeer variabel is. Men vindt er behalve blauwe in verschillende schakeeringen ook witte, lila, rose en roodbloemige exemplaren. Al deze kleurvariaties zijn ook elders in ons land aangetroffen, alleen deze helder gele vorm is nieuw, althans voor onze flora.

16. *Matricaria suaveolens* (Pursh) Buchenau = *M. discoidea* D. C. De Wever vond te Hoensbroek planten met ten deele 4-, ten deele 5 bloemkroonslippen. Dr. Thellung schreef bij de planten, die ik hem ter revisie zond: „Es ist zweifellos eine Form von *Matr. suaveolens*. Das (für eine Komposite abnorme) Merkmal der 4-zähligen Krone scheint demnach nicht konstant zu sein und vielleicht durch gewisse Einflüsse (üppige Ernährung?) verändert werden zu können. Die Exemplare sehen auch durch die sehr dicken, Stengel (leichte Fasciation?) etwas abnorm aus.“ Ik kreeg van de Wever ook enkele kiemplanten, die hij door uitzaaïing van zaad van eender afwijkende exemplaren gekregen had. Ik heb aan deze planten, die in 1922 goed in bloei zijn gekomen, echter geen 5-deelige kronen kunnen ontdekken.

17. *Taraxacum officinale* var. *paludosa* Crepin, waarvan alle omwindselbladen aanliggend zijn, is in de omgeving van Dordrecht niet zeldzaam en wordt er in z.g. „zure“ weiden geregeld aangetroffen. Dit jaar verzamelde ik ze bij Zwijndrecht aan de Devel. Ze groeien daar tusschen gewone *Taraxacum officinale*, waarvan ze bij goed opletten te onderscheiden is, doordat de bloem iets kleiner en sierlijker is. Eigenaardig is evenwel, dat ik tusschen deze twee goed gescheiden vormen ook enkele

vond, die een overgang tusschen die twee schijnen te zijn. Zoowel wat den habitus van de bloem als den stand van de omwindselbladen betreft, houden zij het midden tusschen de beschreven vormen. Wel is waar zijn de omwindselbladen geen van alle teruggeslagen, maar toch vrij wat sterker afstaand en ook duidelijk smaller dan bij typische *paludosa* het geval is. Het komt mij voor, dat op verschillende vormen van deze composiet bij ons wel eens wat meer gelet mocht worden.

Dordrecht, Dec. 1922.
